

En avishistorie – set fra et faktorkontor

af Erik A. Lauridsen

Trykker Marius Jensen skrev i 1943 – i forbindelse med sit 50 års jubilæum på Thisted Amts Tidende – historien om avisens tekniske afdeling gennem bladets første 50 år. Nærværende artikel omhandler tiden fra 1960 til 1997, hvor artiklens forfatter som avisens tredje og sidste faktor ledede den tekniske afdeling. Artiklen er en forkortet udgave af en artikel, forfatteren har indleveret til Lokalthistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

Jeg kom til Thisted som dimittend fra Den Grafiske Højskoles to-årige studium i København. En institution som i 2008 er fusioneret med bl.a. Journalisthøjskolen og bærer navnet: Danmarks Medie- og Journalisthøjskole. Vi var to fra skolen, som ansøgte om jobbet i Thisted. Min konkurrent var Helge Visby Sørensen, som var udlært typograf fra Thisted

Amts Tidende. Det blev altså mig, som vandt kapløbet efter ansøgning til De Bergske Blades hovedkontor i Hillerød og efterfølgende blev ansat af vicedirektør Torben Wied, som havde hjemme på hovedkontoret i Hillerød, hvor også De Bergske Blades største dagblad, Frederiksborg Amts Avis, havde til huse. Torben Wied kom en dag ind på højskolen

Jernbanegade 15-17 – Thisted Dagblads facade, som den stort set ser ud også i dag. Foto: Tage Jensen.

i København, hvor vi havde en samtale, og jeg blev så efterfølgende antaget som faktor ved Thisted Amts Tidende i Thisted. For ikke indviede skal det lige her bemærkes, at titlen faktor anvendes for den tekniske leder i et trykkeri eller sætteri. Min opgave var at varetage funktionerne som leder i hele den tekniske afdeling.

Thisted Amts Tidende i 1960

Set med nutidens øjne var det en utrolig fortidig atmosfære, jeg dumpede ned i ved ankomsten i 1960. Lokalerne var fyldt op med et meget gammelt møblement, som havde helt forkerte former og indretninger – helt sorte af mange års kontakt med trykfarvesvættede blylinier og løse bogstaver. Specielt »ombryderbordene« havde en helt forkert arbejds højde. Det eneste møblement med den rette højde var sættereolerne, som jo havde den højde, sættereoler skal have, for at man står godt og sikkert for at fremstille håndsats med de løse typer, som samles i vinkelhagen. For ligesom at fjerne lidt af det fortidige, var det første tiltag fra min side, at jeg fjernede spyttebakkerne, som stadig stod under bordene som et minde fra den tid, hvor svendene konkurrerede om at sende den mest præcise spytklat. Det var jo i disse tider meget almindeligt med en skrå i munden. – Spyttebakkerne blev dog ikke brugt mere og skulle måske have været gemt som gamle klenodier.

Mit beskedne kontor var anbragt i det nordvestlige hjørne af sætteriet, og jeg glædede mig over, at næsten alle medarbejderne var gamle i gårde og vidste, hvad arbejdet gik ud på. Det gjorde jeg knap nok, idet jeg aldrig tidligere havde arbejdet på et dagblad, men havde dog haft et to måneders ophold på Holstebro Dagblad under faktor Aage Hebsgaards ledelse. Jeg havde 22 medarbejdere i den tekniske afdeling

– en stab som i 1970'erne voksede til 36 medarbejdere. Heraf var de fire lærlinge.

Min første chef på Thisted Amts Tidende var redaktør J. J. Lustrup, som i 1933 havde overtaget posten efter redaktør M. Aaberg. Lustrup var et meget nøjsomt og sparsommeligt menneske, som kun enkelte gange selv skrev bladets lederartikel. Gik han gennem sætteriet, hvor en el-pære måske var tændt, uden at nogen arbejdede i nærheden, så blev den lige så stille slukket. Det kunne være på tidspunkter, hvor han kom i sætteriet med sine manuskripter, som skulle omsættes ved sættemaskinerne til linier eller ved sættereolerne som håndsats, som stadig blev brugt til overskrifter og annoncer. Disse manuskriptark var altid genbrugspapir – enten opsprættede konvolutter eller bagsiden af ikke brugte telegrammer, som var modtaget på fjernskriveren. Mine medarbejdere fortalte mig, hvordan min fremtid ville blive på bladet, og at jeg jævnligt ville blive kaldt op på redaktørens kontor, hvor jeg ville blive irettesat med hensyn til mange små detaljer i hverdagen. Sådan havde det været for min forgænger i embedet, Wilhelm Pedersen, som ofte måtte acceptere en urimelig behandling.

Jeg besluttede tidligt, at sådan skulle det ikke gå til for mig. En dag, hvor jeg stod i et hjørne af sætteriet og arbejdede med at ombryde avisen, kom redaktøren skridende gennem lokalet og råbte med høj røst: »Hvor er faktor«, (han kunne jo ikke se mig på mit kontor). Da han stod i døren til mit »lille bur«, råbte jeg fra mit hjørne: »Her«. Der kom ikke yderligere bemærkninger fra redaktøren. Jeg ræsonnerede, at Lustrup ville kontrollere min tilstedeværelse, og det måtte han selvfølgelig gerne, men i hvert fald skulle han efter min bedste overbevisning ikke gøre det højlydt i påhør af mit personale. Så jeg fulgte efter redaktøren op på kontoret, hvor han allerede igen var i gang med sit arbejde. Redaktøren forlangte altid at blive tiltalt i tredje person, så

jeg spurgte: »Ville redaktøren tale med mig«. »Næh«, sagde han blot. Så var det, at jeg blev lidt hed i kinderne og sagde følgende: »Så må jeg sige til redaktøren, at den adfærd accepterer jeg ikke. Redaktøren bør ikke igen spørge efter mig i mit personales påhør, hvis det ikke er, fordi redaktøren gerne vil tale med mig. Er redaktøren utilfreds med min måde at arbejde på, må redaktøren henvende sig til hovedkontoret, som har ansat mig her i huset«. Den arme mand blev fuldstændig overrumplet og faldt helt bagover i redaktørstolen uden at sige et ord. Jeg gik nedenunder igen. Siden den dag var vi de bedste venner, men talte ikke så ofte sammen. Jeg blev aldrig kaldt op på redaktørens kontor til en overhaling.

I virkeligheden var J. J. Lustrup et elskeligt menneske, som ønskede det bedste for sine medarbejdere – han var blot af »den gamle skole« og forstod ikke rigtig den moderne form for virksomhedsledelse.

I de kommende ca. to år var Lustrup chef i huset, og næsten alt gik ved det gamle. Vi havde en ældre rotationspresse, som lavede en forfærdelig larm under trykningen. Ingen i huset var i tvivl, når trykningen blev påbegyndt – rotationspressens skrigende larm trængte ud i den yderste krog af bladhuset. I disse år havde vi en trykker, som kendte maskinen ind i de mindste detaljer og klarede dagligdagen i fin stil. Jens Birkemose var navnet på denne trykker. Hans far, Georg Birkemose, var ansat i bladhusets sætteri.

1. oktober 1962 fik vi ny redaktør på Thisted Amts Tidende, nemlig Chr. P. Fogtmann. Lustrup var gået på pension, og nu var husets øverste chef altså Chr. P. Fogtmann, som var sønderjyde, men kommet til Thisted fra Midtjyllands Avis i Silkeborg. Han var som redaktør en helt anden type end J. J. Lustrup. Nu blev avisens leder skrevet af chefredaktøren stort set hver dag. Han forstod, hvad moderne ledelse gik ud på, og jeg følte straks en helt

anden tryghed i ansættelsen, nu hvor jeg følte, at mit arbejde blev respekteret, og vi talte ofte sammen om de store linier i dagligdagens arbejdstilrettelæggelse. Jeg følte, at han gav mig ansvaret for, at den tekniske afdeling udviklede sig på den rette måde.

Den tekniske afdeling

I støberiet havde vi en støberiarbejder, Karl Jacobsen. Han var tydeligvis den mest samvittighedsfulde medarbejder, jeg havde i den afdeling. Alligevel var der arbejdsgange, som jeg på et tidspunkt ønskede at få ændret, netop omkring det job, som han udførte. Det gjorde ham rasende. På et tidspunkt sagde han til mig: »Nu kan det være nok, skal en sådan »drengeøv« fra Den Grafiske Højskole komme her og lave om på tingene, ikke tale om«. Det var en hård mundfuld for en ny og ung arbejdsleder at sluge – det var lige før, der skete noget alvorligt. Karl Jacobsen var en dygtig medarbejder, så jeg nøjedes med at fastslå, at som jeg havde skitseret arbejdsgangen, skulle det være. Og sådan blev det.

Støberiet var det sted, hvor trykpladerne i form af halvcylindre til fastspænding på rotationspressen blev fremstillet i bly. Gryden med det smeltede bly indeholdt ca. 1 ton og var en del af en ret avanceret støbemaskine, i hvilken vi støbte trykpladerne til rotationspressen. En dag gik det rigtig galt, selv om der heldigvis ikke var nogen tilskadekomne. En medarbejder ved støbemaskinen fik ikke lukket rigtig for støbespalten, da en side var blevet støbt, og grydens indhold af bly begyndte at løbe ud på terrazzogulvet. Det var en meget farlig situation, når man betænker at blyets temperatur var på ca. 1100 grader. Folkene sprang i dækning bag et bord, hvorpå stod færdige trykplader. En snarrådig trykker greb en trykplade (vægt ca. 23 kg) og kastede den hen på støbegrydens lukkeanordning, (en

Billedet viser uheldet med det størknede, udstrømmede bly. Det er trykker Frede Nielsen, som arbejder med at samle blyet, og stereotypør Knud Bonnerup som arbejder ved maskinen. Foto: Klaus Madsen.

fodpedal, som styrede den motoriserede lukkeanordning). Operationen lykkedes med rette resultat. Støbepalten blev lukket. Det meste af gulvet i lokalet var på dette tidspunkt dækket af bly, som omgående var størknet til en stor sammenhængende plade. Også den dag udkom avisen, men dog med nogen forsinkelse.

En af vore medarbejdere, tidligere omtalte Georg Birkemose, var ansat som håndsætter i husets bogtrykkeri, hvor vi fremstillede alle mulige slags tryksager, lige fra visitkort til bøger. Arbejdsgangen var sådan indrettet, at havde vi meget travlt med at fremstille store avisannoncer, så forlod Georg Birkemose accidentsafdelingen, som vi kaldte den afdeling, hvor der fremstilledes tryksager, og hjalp til på avisen. Også han var en meget solid med-

arbejder, som vore kunder satte stor pris på. Jeg husker eksempelvis, hvorledes det lød, når byens manufakturhandler, Harald Kamp, kom i sætteriet med sit annoncemanuskrift: »Er Birkemose her i dag, jeg vil gerne, at han sætter min annonce op«. Det var jo sådan i mange år, at alle vore kunder, som skulle have indrykket forretningsannoncer, kom til mig i sætteriet for at aftale, hvordan annoncen skulle sættes op. Den situation var nu ikke altid nem at håndtere. F.eks. var der i byen flere betydningsfulde manufakturhandlere, og i udsalgstiden ville de meget gerne ud i sætteriet og snakke direkte med typograferne, så var der måske en mulighed for, at de kunne aflure konkurrentens priser. Det var en af mine opgaver at undgå, at den slags skete.

Det var også Georg Birkemose, indtil han gik på pension og blev efterfulgt af Søren Pedersen, som i det daglige på mine vegne havde ansvaret for de mange sætterlæringer, der blev udlært på dagbladet. Det blev i mine 37 år til 26 læringer, som for de flestes vedkommende blev udlært som håndsættere, men dog også enkelte trykkere.

Nogle af de største arbejder, vi havde i accidensafdelingen, var budgetter og regnskaber for Thisted Kommune. Men vi havde også andre store, faste årlige arbejder som Historisk Årbog, Jul i Thy, dyrskuekataloget, Nordthy Landboforenings kvægavlsberetning og Thisted Amts Medicinalberetning. Af større éngangsproduktioner havde vi nogle opgaver for Dansk Håndbogsforlag. En meget spændende opgave var et digert værk »Dansk/Spansk Teknisk Ordbog« på 1075 sider, et værk som vi kun skulle klare opsætningen på. Trykningen foregik i Viborg. En anden opgave var et tobinds værk med titlen »Tingbogsekstrakter fra Thy«, skrevet af lærer Torsten Balle, som også var redaktør af Historisk Årbog. Det var opgaver, som blev udført med vort nye elektroniske og fotografiske udstyr. Af lidt mindre opgaver havde vi musikforeningens programmer, som meget omhyggeligt blev skrevet af musikforeningens formand, Poul Boe, samt Thisted Kirkes koncertprogrammer, som blev redigeret og skrevet af organist Aksel Munk.

Bogtrykkeriet var ikke stort, og den måde, hvorpå arbejdskraften blev udnyttet, kunne ikke holde i et moderne bladhus. I 1993 lukkede bogtrykafdelingen, hvor som nævnt 26 typografer havde fået deres uddannelse.

Trykmaskiner på Thisted Amts Tidende

Oprindeligt blev Thisted Amts Tidende trykt på en fladtrykspresse, en såkaldt hurtigpresse, som var hånddrevet. Senere blev installeret en gas-

motor. I 1920'erne blev installeret en fladtrykspresse, kaldet en Duplex, som tog papiret fra ruller. I 1951 havde man som omtalt erhvervet en rotationspresse, maskinen som blev anvendt på tidspunktet for min ansættelse. Ved en avisstørrelse på 12 sider kunne vi f.eks. trykke en annonce i sort plus to staffagefarver. Uden farver kunne vi komme op på 20 sider. Omkring mit ansættelsestidspunkt var man klar over, at der skulle anskaffes noget større trykkapacitet, hvilket medførte, at vi i 1963 indviede en for os ny rotationspresse. Det var en tysk Vomag, som havde tjent Fyns Tidende i mange år. En »kæmpestor« maskine, som var blevet delt i to, så der blev en halvdel til os i Thisted samt en halvdel til Ringkjøbing Amts Dagblad. For os var det en maskine med meget stor kapacitet, 32 sider (Broadsheet-format) kunne den trykke med to kulørte farver på de 16 sider.

Opbygningen og installeringen af den nye rotationspresse var lagt i hænderne på vor lokale smedemester Knud Andersen, Havnesmeden, hvis søn i dag har overtaget værkstedet på havnen. Som tilsynsførende havde vi en ingeniør fra København ved navn Stockholm, som skulle sørge for, at de små tekniske detaljer blev udført på rette måde, især hvad angik den nye bygning. Maskinen havde allerede ligget på lager i Thisted i nogle år i den bygning, som oprindeligt blev opført af J. P. Jacobsens far, Christen Jacobsen, men nu tilhørte det tidligere Dansk Andels Æg (FDB), og hvor i dag banken Nordea har til huse. Jeg havde ansat en ny, ung trykker, Jens Jørgen Kristensen, som var med i arbejdet omkring opbygningen af maskinen og som var i besiddelse af megen teknisk snilde. Det var i virkeligheden en utrolig kompliceret affære at få samlet den nye maskine. Ingen af os havde været med til at skille den ad, da den blev taget ned i Odense. Maskindelene havde jo heller ikke haft det godt i det kolde og uopvarmede lokale, hvor de havde været opbevaret i ca. 3 år.

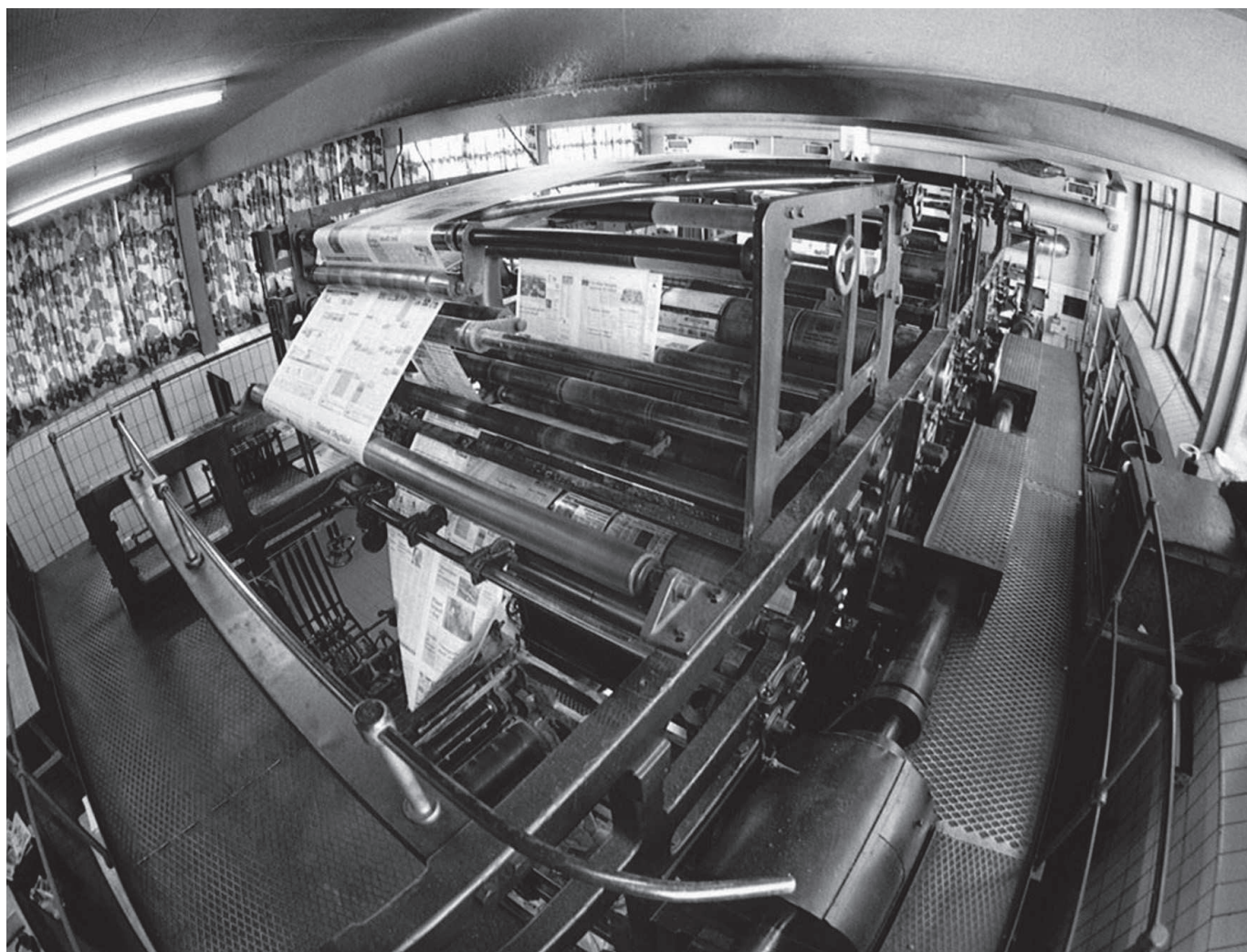
Indkøringsfasen strakte sig over temmelig lang tid, så vi var i det første års tid ofte for sent på den med trykningen. Det var i Fjerritslev-banens tid, hvor mange aviser blev sendt med toget mod Fjerritslev. Når vi ikke nåede toget, måtte jeg ofte, sammen med mange andre, lægge bil til og køre ud med aviserne. Jeg kunne ofte nå toget i Østerild og måtte så på tilbagevejen aflevere aviser i Hunstrup, Hillerslev, Ø. Vandet, Nors og Nors Havreland (som kun var et lille »trinbrædt«).

Jeg vil her bemærke, at i de år, hvor vi ofte var for sent på den, var det altså ikke alene på grund af vor nye rotation, men lige så ofte skyldtes det for sen deadline fra redaktionens

side, specielt aflevering af dagens billeder til klichéfremstilling.

Husets pressefotograf var på det tidspunkt Tage Jensen, som var en fremragende fotograf og som tog de mest pragtfulde billeder. Men god til at overholde deadlines var han ikke. Efter 25 års ansættelse valgte han at blive selvstændig fotograf. Desværre styrtede han ned med sit lille fly og blev dræbt, da han i nærheden af Oddesund tog billeder ved Oddesundbroens 50 års jubilæum i 1988.

Det var altid årsag til megen diskussion, hvem der havde skylden for, at vi ikke havde trykstart til tiden – jeg tror ikke, vi nogen sinde blev enige om at placere skylden.

Rotationspressen, som blev installeret i en ny bygning beregnet til formålet. Her set gennem fiskeøjeblik.
Foto: Klaus Madsen.

Denne rotation tjente os godt helt frem til 1980. Men inden vi nåede hertil, måtte vi igen- nem en teknisk fornyelsesproces, som berørte os alle.

Faglige problemer

Det er klart, at omstillingsprocessen til »ny teknik« gav mange problemer og udfordringer. Alle medarbejdere skulle lære nye teknikker. Det var en tid, hvor Dansk Typografforbund fagligt stod meget stærk, og man må sige, at vi havde nogle fagligt turbulente år, hvor min placering i striden var som lusen mellem de berømte to negle. Det var jo arbejdspladser, det drejede sig om. De Bergske Blade ønskede selvsagt at minimere arbejdskraften, mens medarbejderne aktionerede for at bibeholde så mange arbejdspladser som muligt, og det var ikke altid lige de fineste metoder, der blev taget i anvendelse.

Som sagt fulgte nu et årti, som personale- mæssigt var meget vanskelig. Efterhånden som vi fik lært os den nye teknik, stod det ret klart, at der skulle ske reduktion i personaleantal- let. Arbejdsgangene var blevet langt lettere og mere rationelle. I slutningen af 1980 modtog jeg bl.a. et brev fra det tekniske personales til- lidsmandsgruppe, som lød således:

»Da vi har erfaret, at der yderligere skal af- skediges 2 medarbejdere fra den tekniske afde- ling den 1. februar 1981, vil vi fremkomme med følgende kommentar:

Som leder af den tekniske afdeling må det være din pligt at gøre det forståeligt overfor bla- dets ledelse og direktion, at med den produktion vi har i dag, og det arbejdspress personalet har, kan der ikke undværes én eneste.

Enhver ansvarlig leders opgave er at følge med i produktionen og ikke ukritisk afskedige medarbejdere på grund af økonomi og diktat fra ledelsen.

Vi gør opmærksom på, at det skaber utryghed og et dårligt arbejdsmiljø.

*for det tekniske personale
Iver Andersen, Peter Nielsen, Aage Wiener.«*

Der var jo ikke noget at sige til, at personalet kæmpede for at bevare arbejdspladserne. Men i den her situation repræsenterede jeg arbejds- giverne og måtte naturligvis i de kommende år tage de nødvendige økonomiske skridt, også hvad angik personalereduktion. En kendsger- ning var det, at personalebehovet med tidens udvikling og teknikens fremskridt var mind- sket betydeligt.

Modernisering af sætteriet

I slutningen af 60'erne var det lykkedes for os i den tekniske afdeling at få direktionen overbevist om, at det var nødvendigt med en modernisering af møblementet i sætteriet. Di- rektionen i Thisted bestod af chefredaktør Chr. P. Fogtmann og vor nye direktør Tage Rasmus- sen, som havde efterfulgt Chr. Jensen, der var fratrådt i 1965.

Modernisering af sætterimøblementet var yderst tiltrængt, og i Ringkøbing havde en tømrer specialiseret sig i at lave sætterimøb- lement til især avissætterier. Vi var yderst begejstrede for de nye møbler, som vi fik leveret. Reoler og ombryderborde i de rette højder og fremstillet til de formål, hvortil de skulle bruges. Hver lørdag blev der ekstra ryd- det op i sætteriet, og det var en fornøjelse at vise lokaliteterne frem for gæster i weekenden. Det var selvfølgelig et møblement, som var specielt udviklet til en teknik, der arbejdede med tunge materialer i bly – så det var virke- ligt solidt kram, vi fik leveret, alt sammen i lakeret bøgetræ. På alle borde var overfladen beklædt med zink.

Sætter og maskinsætter – kort tid efter moderniseringen med nye møbler. Foto: Tage Jensen.

Omstillingsprocessen

Sidst i 70'erne blev vi klar over, at vor rotationspresse fra 1963 ikke kunne blive ved med at klare opgaverne. Fotosats og EDB bankede på, og vi skulle finde en løsning på, hvordan vi kunne udnytte den nye teknik. Der var mange planer fremme, bl.a. havde vi tankerne meget rettet mod en form for tøroffset, også kaldet »direct litho«, som kunne anvendes, hvis den gamle Vomag maskine blev ombygget.

Vi var nok her i Thisted rimeligt med på udviklingen inden for faget, og da jeg fra Dansk Presses Fællesindkøbsforening opnåede at få et stipendium (Scannews-Stipendiet) på 5000 kr., blev pengene brugt på en studierejse til Sverige og Norge for at studere teknikken direct litho. Denne studietur foregik i 1976, og vi overvejede

alvorligt at ombygge vor trykpresse til denne teknik, som blev anvendt visse steder i Norden, bl.a. Kuriren i Eskilstuna og Helsingborg Dagblad i Sverige samt Moss Avis og Varden i Skien i Norge. Dog – årene gik, uden at vi i Thisted og Danmark i det hele taget rigtig kom videre med sagen, De Bergske Blade fattedes økonomiske midler.

I vor preepres-afdeling, altså dér hvor satsen fremstilledes og blev til hele sider, som skulle overføres til trykplader, var vi i 1978 og 79 begyndt med fremstilling af fotosats. Sideløbende med fotosatsfremstillingen, havde vi som én af de første avisvirksomheder i Danmark anskaffet en lille Macintosh (en speciel PC særlig beregnet for den grafiske branche) på hvilken vi kunne fremstille annoncer fiks og færdige – aldrig set før. Resultatet kunne printes ud

på almindeligt papir, som var langt billigere end fotopapir. En af de første medarbejdere, som arbejdede med fremstilling af annoncer på Macintosh, var typograf Peter Klemme, der i øvrigt var den første lærling, som jeg ansatte på Thisted Dagblad.

Vi var faktisk inden for dagbladsbranchen de første i Danmark med dette system, og det var lidt morsomt, da Peter og jeg blev foreviget ved denne maskine, og billedet blev brugt i en annonce i »Grafisk Information«, som var et fagblad, der gik ud til alle grafiske virksomheder i Danmark. Samme begivenhed gav anledning til, at jeg af Dansk Presses Fællesindkøbsforening blev inviteret til at komme med et indlæg på den årlige teknikerkonference, dengang afholdt i H. C. Andersens Kongres-

center i Odense. Det vakte højlydt munterhed, da jeg bl.a. kunne fortælle, at den nye teknik, vi havde taget i brug i Thisted, bevirkede, at det var svært at få typograferne til at gå hjem til fyraften.

I disse år var jeg medlem af en lille eksklusiv »systemgruppe«, som gav sig af med at rådgive dagbladsvirksomheder i Danmark med henblik på indkøb af ny teknik. Formanden for denne gruppe var chefredaktør Johs. Bruun Bindslev fra Skagen Avis, som var den første, der konverterede sin teknik på avisen til et gennemført Macintosh system. I gruppen havde vi adskillige møder i Pressens Hus i Skindergade i København – det var spændende år, og jeg følte taknemlighed over at få lov til at være med, hvor tingene skete.

dtp Desktop publishing startede i Danmark hos Eskofot med Apple Macintosh og Aldus PageMaker...

Thisted Dagblad var med fra starten

Vi fremstiller alle vore tekstsider annoncer i PageMaker på Macintosh og printer færdige originaler ud på vor VT600 laserprinter. udtaler faktor Erik A. Lauridsen fra Thisted Dagblad. Peter Klemme fortsætter. Med dtp er man helt uafhængig af at huske på en masse koder - det er blevet meget sjovere at være typograf.

ESKOFOT grafiske systemer

Eskofot A/S
Industriparken 35-37
2750 Ballerup
Tlf.: 02 97 44 00

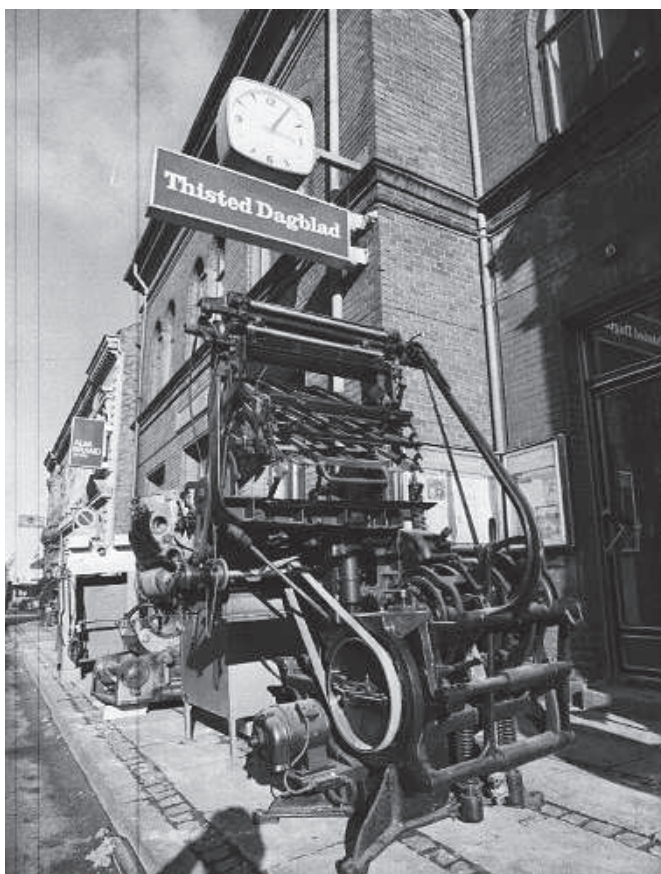
Lilleringvej 14A&B
8462 Harlev
Tlf.: 06 94 18 33

Annoncen her gik landet rundt i et grafisk fagblad ved navn »Grafisk Information«.

Skift til »ny teknik«

Vi havde nu alle forberedelserne færdige til den begivenhedsrige dag, da vi ville forlade blyet og gå fuldstændig over til at fremstille de originale avissider i papir, af hvilke der skulle fremstilles en negativ film og ud fra denne fremstilles fotopolymere trykplader, som kunne fastspændes på rotationspressens cylindre.

Dagen blev fastlagt til mandag den 1. marts 1980. Vi havde solgt alt bly og flere maskiner til »Viktor Fidus«, handelsmand fra Ribe, hvis borgerlige navn var Viktor Pedersen. Det var en handelsmand, som vi ved flere lejligheder tidligere havde handlet med. Flere år tidligere var bladets forretningsfører Chr. Jensen og jeg i Ribe for at købe forskellige effekter og maskiner, som vi kunne have god nytte af i Thisted. Støbemaskinen, med hvilken vi havde det tidligere omtalte uheld med bly på gulvet, havde jeg for år tilbage købt i Allingåbro, for næsen af »Victor Fidus«, som var ude efter den. Han vidste, at det var en vare, som det i fremtiden ville blive vanskelig at fremskaffe. Vor gamle støbemaskine var netop brudt sammen, så det

En af de gamle sættemaskiner står på fortovet og venter på skrothandleren. Foto: Klaus Madsen.

var nødvendigt for mig at finde en ny (brugt). Det ærgrede Victor, at jeg kom først. Det var altså samme Victor, som nu kom i den sidste weekend i april og afhentede det meste af vort anvendte bly, såvel trykpladebly som gamle hæderkronede skrifter. Det skal også her nævnes, at det var den samme Victor, som med en stor samling værker af kunstneren Willumsen, fik sig indrettet på den gamle herregård Odden i det nordlige Jylland.

Det var en vemodig weekend. Også de gamle, spændende sættemaskiner måtte vi skille os af med – de blev stillet ud på fortovet og senere afhentet af en skrothandler – det var ikke morsomt. Og så dog. Jeg har altid været vældig interesseret i elektronik og haft stor interesse for EDB, så for mig var det alt sammen spændende udfordringer. At det så kostede mig mangen en aften og weekend, før

det hele fungerede så nogenlunde, var egentlig kun en ekstra udfordring.

Mit forhold til De Bergske Blades ejere

På denne plads vil det være naturligt at fortælle lidt om mit forhold til Thisted Dagblads ejere. Det var den tidligere indenrigsminister Christen Berg, som i 1882 startede Thisted Amts Tidende og som i løbet af nogle år havde startet 10 dagblade. Ham har jeg af naturlige årsager ikke kendt, men hans svigersøn Aage Kristensen Randers, som var formand for selskabet, kendte jeg fra flere besøg i Thisted. Den fra familien, jeg kom tættest på, var søn af Aage Kristensen Randers, nemlig Ib Kristensen Randers, som kom til at stå i spidsen for det familieejede selskab De Bergske Blade.

På et tidspunkt blev jeg uddannet som radioamatør med licens fra P & T og tilladelse til at sende med en på forhånd godkendt effekt. Ib Randers havde samme uddannelse og interesse. Mange gange havde jeg en lille sludder med Ib på radioen, når han lå med sin sejlbåd et eller andet sted i Danmark, eller fra hans hjem i Maabjerg ved Holstebro. Jeg følte mig på denne måde en lille smule privilegeret. Det var for mig en meget trist affære, da familien i slutningen af 1990 afhændede selskabet til Klaus Riskær Pedersen.

Trykkeriet lukker

I sommeren 1985 valgte redaktør Chr. P. Fogtmann at gå på pension, og jeg fik nu min tredje chef på arbejdspladsen – nemlig Hans Peter Kragh, som jeg havde kendt som journalistelev på bladet. Også han respekterede det arbejde, som vi udførte i den tekniske afdeling, og han blev min sidste chef på Thisted Dagblad.

Det stod klart for os, at teknikken, som vi anvendte med de fotopolymere plader i tryk-

processen, ikke var langtidsholdbar. For det første var trykpladerne ret kostbare i forhold til offsetplader, og for det andet ville den tekniske kvalitet kunne forbedres.

I begyndelsen af 90'erne investerede De Bergske Blade i en brugt offsetrotation i Ringkøbing. En såkaldt »Solna«. Der var ledig kapacitet på denne maskine, så De Bergske Blades direktion besluttede, at Thisted Dagblad fra og med 28. september 1993 skulle trykkes på Ringkøbing Amts Dagblad.

Var der noget, som bevirkede personalereduktion, var det netop den begivenhed. I Thisted lukkede vi ned for al trykkerivirksomhed, også vort lille bogtrykkeri, hvor vi fremstillede civilopgaver.

I september 1993 udsendte jeg følgende meddelelse til alle vore faste kunder:

»Kære tryksagskunde . . .

Da De Bergske Blades bestyrelse har besluttet at nedlægge Thisted Dagblads Bogtrykkeri pr. 1. okt. 1993, må vi desværre meddele, at vi fra dags dato ikke længere kan fremstille tryksager her i bladhuset.

Idet vi takker for mangeårigt samarbejde, vil vi gerne henvise til et af byens øvrige bogtrykkerier ved fremtidig bestilling af tryksagsopgaver.«

Denne situation var måske den, jeg var mest berørt af, selv om jeg godt kunne se, at det måtte blive resultatet. I tidens løb havde jeg faktisk ofte ageret »Ole Opfinder«, hvilket jeg syntes var spændende. Vi havde, som allerede nævnt, haft en opgave for Dansk Historisk Håndbogsforlag, som udgav »Teknisk Ordbog – Dansk/Spansk«. Satsen til denne bog blev fotosat på en såkaldt UniSetter, som jo var en indviklet teknisk konstruktion. Satsen fremstilledes fra en udskiftelig filmstrimmel, hvorpå alle bogstaver stod i negativ. Denne filmstrimmel sad på en cylinderformet tromle, som kørte rundt med høj hastighed. Maskinen blev »fodret« med den omtalte perforerede tape, hvor hullerne

i tapen var koder. F.eks. et P bestod af flere huller i tapen, som aktiverede en lysstråle, som blev sendt gennem den roterende filmstrimmel med P i negativ, som så eksponeredes over på fotopapir. I den omtalte bog skulle bruges flere tegn, som ikke fandtes på nogen filmstrimmel til den omtalte maskine. Jeg fremstillede de manglende tegn i små filmstumper, som jeg herefter monterede ind på filmstrimlen, så de kunne eksponeres på rette tidspunkt. Det var et utroligt pillearbejde, som skulle være pinligt nøjagtig. I øvrigt blev bogen trykt hos Nørhaven Bogtrykkeri a/s, Viborg.

Et andet stort to-bindsværk, som vi fik lov at udføre for Dansk Historisk Håndbogsforlag, var tidligere omtalte »Tingbogsekstrakter fra Thy«, henholdsvis Thisted Købstad 1670-1711 og Hillerslev og Hundborg herreder 1666-1688. Redaktøren var som nævnt Torsten Balle. Disse værker, hvortil vi på sætteriet fremstillede den meget komplicerede sats, fik vi faktisk ros for. Jeg har lyst til at citere nogle linier fra forlæggerens forord i bøgerne, hvor der rettes en tak til forskellige sider, bl.a. Thisted Dagblads Bogtrykkeri:

I »Teknisk ordbog« skriver forlæggeren:

»Satsarbejdet, som indebar tolkning af et til tider særdeles vanskeligt manuskript, er udført af Thisted Dagblads Bogtrykkeri, som hermed takkes for godt samarbejde.«

I forordet til »Tingbogsekstrakterne« skriver forlæggeren:

»Denne fremstrakte hånd blev fulgt af en anden, nemlig fra Thisted Dagblads Bogtrykkeri, der har udført hovedentreprisen, nemlig sætningen af hele værket – til en konkurrencedygtig pris og med megen akkurate under ledelse af faktor Erik A. Lauridsen.«

Ændrede arbejdsrutiner

Efter 1993, da trykning og samarbejde med Ringkøbing Amts Dagblad blev indledt og

Thisted Dagblads trykkeri nedlagt, forandre-
des arbejdsrutinerne meget for alle ansatte på
Thisted Dagblad.

Efter et teknisk personaleantal på 36, da
vi var flest, var vi nu nede på seks tekniske
medarbejdere plus undertegnede, som stadig
var arbejdsleder i teknikken. Min status var nu
forandret til hovedsageligt at skulle vedlige-
holde og servicere alle brugere i huset omkring
arbejdet med EDB, vi var jo stadig koblet op på
EDB-centeret i Holstebro, hvor nerven i vore
systemer havde til huse.

I 1996 kunne jeg se, hvor det bar hen med
mine funktioner i huset, som efterhånden også
ville blive af en helt anden art, hvis jeg skulle
fortsætte. Derfor meddelte jeg allerede midt
på året 1996, Thisted Dagblads direktion, som
nu kun bestod af Hans Peter Kragh, at jeg ag-
tede at gå på efterløn pr. 1. februar 1997, når
jeg fyldte 63 år. Min sidste arbejdsdag blev 31.
januar 1997, efter at have været ansat på Thi-
sted Dagblad ca. en tredjedel af den tid, bla-
det havde eksisteret, og som Thisted Dagblads
tredje og sidste faktor.

Efterskrift

Ovenstående er færdigredigeret i 2008, altså
11 år efter min fratræden. Som formand for
og stifter af Thisted Dagblads pensionistklub
har det været en fornøjelse at kigge lidt tilbage.
Samtidig kan man glæde sig over, at det må-
ske er slut med de turbulente tider for Thisted
Dagblad, som gennem de senere år sammen
med de øvrige Bergske Blade, ud over at have
været ejet af Klaus Riskær Pedersen, har været
ejet af forskellige fonde og selskaber. Thisted
Dagblad er ved årsskiftet 2006/07 overtaget af
Nordjyske Medier i Aalborg. Samtidig er resten
af De Bergske Blade indgået i Midtjyske Medier
sammen med Aarhus Stiftstidende og Randers
Amts Avis. De Bergske Blades epoke er slut.

Erik A. Lauridsen

Født 1934. Uddannet som typograf, efterfulgt
af grafonomuddannelsen på Den Grafiske
Højskole. Fra 1960 faktor ved Thisted Amts
Tidende, senere Thisted Dagblad, indtil pen-
sionering i 1997.